

Vrijheid om elkaar te dienen

Galaten 5.1, 7–25

Rev Dr Jos M. Strengholt

Zamalek 2010

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van de Verenigde Naties stelt:

Alle mensen worden vrij en gelijk in waardigheid en rechten geboren.

Vrijheid is voor alle mensen een uiterst belangrijk onderwerp. Wij verlangen ernaar vrij te zijn, wij zijn bereid te strijden om vrij te zijn, en soms wordt zelfs van ons gevraagd ons leven te geven opdat onze volken vrij kunnen zijn.

Bertrand Russell, een Engelse filosoof uit de twintigste eeuw, gaf de volgende definitie van vrijheid:

Vrijheid kan in het algemeen worden omschreven als de afwezigheid van belemmeringen voor de verwezenlijking van verlangens.

Zo denken veel mensen inderdaad over vrijheid: de mogelijkheid om te doen wat je zelf wil.

Ook de christelijke kerk spreekt veel over vrijheid, maar zij heeft een heel andere opvatting van wat ware vrijheid werkelijk inhoudt.

1. Wij zijn vrijgemaakt

Onze apostel, de heilige Paulus, was een groot voorvechter van de vrijheid. Het is een terugkerend thema in zijn brieven. Aan de christenen in Galatië schreef hij:

Sta dan vast in de vrijheid waarmee Christus ons vrijgemaakt heeft, en laat u niet weer met een juk van slavernij belasten. [...] U bent immers tot vrijheid geroepen, broeders. (Gal. 5.1, 13a)

Wij zijn bevrijd uit de slavernij, uit de wurggreep van de zonde en de schuld. Wij zijn bevrijd van de slavernij van de angst voor de dood en van de angst voor God. Wij zijn bevrijd van de veroordeling en van de slavernij aan het kwaad. Wij zijn bevrijd van de angst voor de hel.

En God schenkt ons deze grote bevrijding. Hij biedt ons vrijheid aan, wanneer wij ons leven door het geloof verbinden aan onze Heere Jezus Christus, de Zoon van God.

Wij zullen nooit ophouden over deze heerlijke bevrijding te spreken. Maar bevrijding is niet alleen van iets, zij is ook tot iets. Wij zijn gered om werkelijk vrij te zijn, om als vrije mensen te leven.

God heeft ons niet geschapen en gered zodat wij alleen maar Bijbelstudies zouden houden over hoe Hij dit allemaal heeft gedaan. Hij heeft ons geschapen om vrij te leven!

Ja, de bestudering van Gods Woord is belangrijk, maar wij zijn geroepen om te leven! Om als vrije mensen te leven in relatie met onze God, met andere mensen en midden in onze samenleving.

Wanneer God ons dit alles zomaar schenkt, zou je denken dat het christelijke leven van vrijheid gemakkelijk is. Maar dat is niet zo. Er liggen veel landmijnen op onze weg.

De grootste gevaren zijn, denk ik, onze neiging tot wetticisme en, aan de andere kant, onze neiging om voor onszelf te leven in plaats van voor God.

De heilige Paulus gebruikt krachtige taal wanneer hij de gelovigen in Galatië waarschuwt om standvastig te blijven en zich niet opnieuw een slavenjuk te laten opleggen.

"Sta dan vast," beveelt hij.

Dat is een militaire uitdrukking. Je staat op je eigen positie en zelfs wanneer de vijand oprukt, wijk je niet. Je strijdt, zodat niemand je vrijheid van je afneemt.

Opmerkelijk is dat in dit hoofdstuk van Paulus de bedreigingen voor onze vrijheid niet van buitenaf komen: niet van de overheid en niet van slechte mensen.

Ze komen van binnenuit.

2. Bedreigingen van onze vrijheid

De eerste bedreiging van onze christelijke vrijheid is de bedreiging van de wet en het wetticisme.

Paulus had in Galatië het goede nieuws van Jezus Christus verkondigd: "Geloof in Jezus Christus en u zult behouden worden."

Maar nu waren er mensen gekomen die de nieuwe gelovigen vertelden dat zij zich ook moesten laten besnijden en de volledige wet van Israël moesten onderhouden om behouden te worden.

Paulus was daar zeer verontwaardigd over. Hij liet zijn boosheid over deze predikers van de wet duidelijk blijken:

Och, of zij die u opruien zich ook maar zouden laten verminken! (Gal. 5.12)

Vanuit het gezichtspunt van deze wetsleraars moeten de woorden van Paulus schokkend hebben geklonken.

Stel je voor dat Gods opdracht aan Abraham en Israël over de besnijdenis wordt omschreven als verminking! En dat het onderhouden van de wetten van Israël wordt aangeduid als slavernij!

Israël was hier in Egypte slaaf geweest onder de farao's. God had hen daaruit bevrijd en vervolgens Zijn wetten gegeven. Hoe durfde Paulus nu te zeggen dat een strikte naleving van die wetten leek op een terugkeer naar de slavernij van Egypte?

Er waren verschillende redenen waarom Paulus zo streng was. Veel van deze wetten van Israël waren in feite verouderd en waren gegeven voor een andere samenleving. Dat betekent dat zij, letterlijk genomen, niet bruikbaar waren om het persoonlijke leven en de samenleving in een andere plaats en tijd te regelen. Hier in Egypte weten wij hoeveel mensen lijdten onder wetten die worden voorgesteld als goddelijk en onveranderlijk. Zulke wetten verstikken het leven. Zij ontnemen mensen de adem.

Deze Joodse predikers hadden beter moeten weten, want zij erkenden dat zij vergeving en nieuwheid van leven hadden ontvangen, los van die wetten, alleen door het geloof in Jezus Christus.

De wetten hadden hen nooit geholpen om een volmaakt leven voor God te leiden. Waarom zouden zij die dan nu opnieuw invoeren – voor de heidenen?

Bovendien vernietigde deze nadruk op de Joodse wetten de ware gemeenschap van de multiculturele kerk van Jezus Christus. Vrijheid van de wet betekende bevrijding van de etnische scheidslijnen die echte christelijke gemeenschap tussen heidenen en Joden onmogelijk maakten. Paulus pleitte voor een vrijheid die alle christenen de gelegenheid gaf om God te aanbidden in één gemeenschap.

Daarom zegt Paulus tegen de gelovigen in Galatië: 'Neem de wet niet op u als een juk. Word geen slaaf van de wet. Van welke wet dan ook. Het heil van Jezus Christus wordt krachteloos voor mensen die wetten aanvaarden als de weg om God te behagen.'

Johannes Chrysostomus, die grote kerkvader uit de vierde eeuw, zegt in zijn preek over Galaten 5:

Wie zich laat besnijden, laat zich besnijden uit vrees voor de wet; en wie de wet vreest, wantrouwt de kracht van de genade; en wie wantrouwt, kan geen voordeel ontvangen van datgene wat hij wantrouwt.

Maar de mensen die een belangrijke plaats voor de wet in het leven van de christen bepleitten, verdienen ook enige verdediging. Zij konden wijzen op de onzedelijkheid in de gemeenten en daarom zeiden zij tegen Paulus: 'Als je wilt dat mensen doen wat juist is, moet je hun regels geven; zij moeten de geboden van God kennen en onderhouden.'

Blijkbaar waren er mensen in de gemeenten van Galatië die uit het feit dat zij door het Evangelie, alleen door het geloof, waren vrijgemaakt, volkomen verkeerde conclusies trokken. Zij leken te concluderen dat geen wet meer, hetzelfde betekende als geen moraal meer.

Veel mensen in onze samenleving stellen vrijheid gelijk aan de mogelijkheid om al hun persoonlijke gevoelens en verlangens te volgen; zij doen gewoon waar zij zin in hebben.

Karl Marx, de Duitse filosoof die droomde van een communistisch paradijs, geeft een goede beschrijving van de vrijheid waarnaar hij verlangde. In een werkelijk volmaakte samenleving zouden wij

...vandaag het ene kunnen doen en morgen iets anders; 's morgens jagen, 's middags vissen, 's avonds vee fokken en na het eten kritiek leveren, precies zoals het mij bevalt.

De mens verlangt ernaar vrij te zijn en te kunnen doen wat hij wil, zonder enige beperkingen. Wij houden ervan dat onze persoonlijke vrijheid grenzeloos is. Veel mensen geloven dat ware vrijheid betekent dat je alles kunt doen wat je wilt.

Sommige christenen in Galatië hadden een vergelijkbare houding. Daarom zegt Paulus tegen hen:

U bent immers tot vrijheid geroepen, broeders. Alleen, gebruik de vrijheid niet als aanleiding voor het vlees. (Gal. 5.13)

Hij noemt zelfs de terreinen waarop zij zich daaraan overgaven:

Het is bekend wat de werken van het vlees zijn, namelijk: overspel, hoererij, onreinheid, losbandigheid, afgoderij, toverij, vijandschappen, ruzie, afgunst, woede-uitbarstingen, eigenbelang, onenigheid, afwijkingen in de leer, jaloersheid, moord, dronkenschap,

zwelgpartijen en dergelijke; waarvan ik u voorzeg, zoals ik ook al eerder gezegd heb, dat wie zulke dingen doen, het Koninkrijk van God niet zullen beërven. (Gal. 5.19–21)

Het is mogelijk door het Evangelie bevrijd te zijn en vervolgens toch volledig de verkeerde weg op te gaan. Mensen kunnen afdwalen door wetticisme en zo de betekenis van Jezus Christus en wat Hij voor ons heeft gedaan ontkennen; maar het is ook mogelijk Hem te verloochenen door een levensstijl die Hem onteert.

Wetticisme aan de ene kant en een levensstijl die al onze impulsen de vrije loop laat aan de andere kant, zijn beide vormen van slavernij. Zij onderwerpen ons óf aan regels van de wet, óf aan de dictaten van onze gevoelens. Beide zijn vernietigend, omdat zij niet overeenkomen met de manier waarop God ons heeft geschapen en met hoe Hij verlangt dat wij leven.

Paulus zegt in Galaten 5:7 dat de keuze van de Galaten voor het wetticisme in feite betekende dat zij waren opgehouden "de waarheid gehoorzaam te zijn". Vrijheid heeft het kader van de waarheid nodig. De belangrijkste waarheid die met vrijheid verbonden moet zijn, is dat wij geschapen zijn naar het beeld van God, van de drie-enige God.

God is het meest vrije Wezen dat denkbaar is. Hij, die van eeuwigheid leeft als Vader, Zoon en Heilige Geest, is volkomen vrij, maar leeft ook eeuwig in gemeenschap. Het vrije leven van God wordt gekenmerkt door liefde en wederzijdse onderwerping tussen Vader, Zoon en Heilige Geest. De Personen van de Drie-eenheid bestaan uit elkaar, voor elkaar en met elkaar.

Als God slechts numeriek één zou zijn, een monade in de eeuwigheid, dan zou communicatie geen deel uitmaken van Zijn wezen. Zo'n God zou niet van eeuwigheid liefhebben en in relatie staan. Dan zou het voor ons ook onmogelijk zijn om met Hem in relatie te leven. Dan blijft alleen de wet over. Doe wat Hij beveelt, maar leef niet in relatie.

3. Vrijheid om elkaar te dienen

Wij zijn geschapen naar het beeld van de drie-enige God. Dat betekent dat wij, overeenkomstig Gods natuur, sociale wezens zijn, met een verlangen om samen te leven zonder onze eigen individualiteit op te geven.

Als sociale wezens hebben wij onze persoonlijke vrijheid nodig, maar wij hebben ook iets nodig dat onze onderlinge relaties bijeenhoudt, een soort cement dat ons als gemeenschap samenbindt.

De wet is daarvoor niet geschikt. Een juridische opvatting van de mens, die niet de relatie maar de regels centraal stelt, kan ons niet bijeenhouden als Kerk en evenmin als samenleving.

Ja, wij hebben regels, voorschriften, gewoonten en afspraken nodig om met elkaar te kunnen leven. Maar zij mogen niet onze eerste aandacht krijgen wanneer wij in vrijheid tot eer van God willen leven.

Aan de andere kant is ook de houding van: "Laten we doen waar we zin in hebben," waarbij iedereen zijn eigen impulsen volgt en de volledige individuele vrijheid van ieder mens centraal staat, met het daarbij behorende morele relativisme, eveneens vernietigend voor de ware vrijheid.

Zowel wetticisme als morele losbandigheid zijn schadelijk voor de samenleving en voor ieder mens afzonderlijk, omdat beide een verkeerd beeld geven van wat de mens werkelijk is. Beide ontkennen

dat God ons heeft geschapen als individuele mensen die tegelijkertijd leven in gemeenschap met anderen.

Wanneer mensen proberen te leven op een manier die niet overeenkomt met hun geschapen natuur, leidt dat tot ontmenselijking: tot de afbraak van onze samenleving én van onszelf.

Hoe kunnen wij dan de ware christelijke vrijheid bewaren?

Ik geloof dat wij vrijheid altijd moeten verbinden met verantwoordelijkheid.

God heeft de mens geschapen om vrij te zijn, maar wij kunnen die vrijheid alleen werkelijk genieten wanneer wij ook verantwoordelijkheid dragen voor anderen.

Wanneer wij de vrijheid wegnemen, vervallen wij in wetticisme in ons persoonlijke leven en in dictatuur binnen de samenleving.

Wanneer wij de verantwoordelijkheid wegnemen, vervallen wij in immoraliteit in ons persoonlijke leven en in anarchie in de samenleving.

In beide gevallen verliezen wij, omdat wij geschapen zijn om zowel in persoonlijke vrijheid als in gemeenschap met anderen te leven.

Daarom helpt Paulus ons om de juiste focus te houden.

De vrijheid waarin God ons heeft geplaatst, zowel door onze schepping als door onze verlossing, is in de eerste plaats bedoeld om God lief te hebben met heel ons hart, heel onze ziel, heel ons verstand en al onze kracht.

Zij is bedoeld om Jezus Christus te dienen.

Wij mogen niet opnieuw onder een slavenjuk van de wet komen, omdat wij al het eigendom zijn van Iemand anders: van Jezus Christus.

In Galaten 1:10 noemt Paulus zichzelf een doulos: een dienaar, een slaaf van Christus.

Wij behoren Hem toe. Hij is onze Eigenaar. Daarom dienen wij Hem als Zijn slaven. Wij kunnen geen twee heren dienen: Jezus én de wet.

Wij kunnen alleen werkelijk vrij leven wanneer onze blik gericht is op Jezus Christus. Juist deze relatie maakt het beslissende verschil.

Ware vrijheid kan alleen genoten worden in een liefdevolle relatie met de drieënige God, door het geloof in Jezus Christus.

Wanneer wij in deze relatie leven met de vrije Schepper, zijn wij werkelijk vrij.

Onze gemeenschap met Hem betekent dat wij mogen delen in de eeuwige gemeenschap tussen de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.

Deze wonderlijke vrijheid wordt echter vernietigd zodra wij menen dat wij die relatie door middel van wetten kunnen regelen.

Binnen deze relatie is het de Heilige Geest Die ons voortdurend dieper in de gemeenschap met God brengt. Hij is Gods werkzame kracht Die ons dag na dag oproept om God gehoorzaam te zijn.

Maar in deze relatie van vrijheid eindigen wij niet bij: "Ik doe gewoon waar ik zin in heb."

Paulus zegt in Galaten 5:13: "...maar dien elkaar door de liefde."

Dien elkaar. Opnieuw gebruikt Paulus hier hetzelfde woord dat verband houdt met dienen, dienaar en slaaf. Word dienaren van elkaar, en doe dat in liefde.

De heilige Johannes Chrysostomus wijst in zijn preek over dit hoofdstuk uit Galaten op een opmerkelijke uitspraak van Paulus:

Omdat zij zoveel nadruk legden op de wet, zegt Paulus: 'Als u de wet werkelijk wilt vervullen, laat u dan niet besnijden, want de wet wordt niet vervuld door de besnijdenis, maar door de liefde.'

Wij genieten onze vrijheid als christenen alleen wanneer zij gepaard gaat met toewijding aan God en aan elkaar.

Wij beleven onze vrijheid het diepst wanneer wij Jezus Christus het meest dienen én elkaar het meest dienen.

Vrijheid door elkaar te dienen. Dat is het geheim van de christelijke vrijheid.

Zo'n vrijheid heeft geen wetboek nodig en leidt ook niet tot morele gemakzucht.

Deze vrijheid laat ons God en elkaar genieten met dezelfde liefde, vrede en vreugde die in God Zelf aanwezig zijn.

Conclusie

Als kind leerde ik een christelijk lied dat deze vrijheid prachtig samenvatte. Het ging over het Engelse woord **JOY**(vreugde).

Wij ervaren de grootste vreugde en genieten onze christelijke vrijheid wanneer wij de volgorde van de letters van dat woord volgen:

J – *Jesus first* (Jezus eerst)

O – *Others next* (de ander daarna)

Y – *Yourself last* (jezelf als laatste)

Jezus eerst, jezelf als laatste, en de ander daartussen.

Sta daarom vast. Geef in uw leven geen plaats aan wetticisme en ook niet aan morele losbandigheid.

Sta vast in de vreugde van de vrijheid die God u schenkt. De vrijheid om met Hem te leven en elkaar lief te hebben.

Moge God ons allen zegenen met dit leven in vrijheid.

+ In de Naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest. Amen.